Obsah

Úvod *(S. Bártlová)* 9

1. **Metodologie, výběrové soubory, jejich reprezentativnost, charakteristika a zpracování dat** *(S. Bártlová, I. Brabcová)* 14
   - 1.1 Metodologie 14
   - 1.2 Cílová skupina – výběr a počet respondentů 15
     - 1.2.1 Výběrový soubor pacientů, jeho reprezentativnost a charakteristiky .. 15
     - 1.2.2 Výběrový soubor všeobecných sester, jeho reprezentativnost a charakteristiky 16
     - 1.2.3 Výběrový soubor vedoucích sester, jeho reprezentativnost a charakteristiky 18
   - 1.3 Zpracování dat 19

2. **Řízení rizik v ošetřovatelství** *(R. Prokešová)* 21
   - 2.1 Úvod do problematiky řízení rizik 21
   - 2.2 Specifika managementu rizik ve zdravotnictví 21
     - 2.2.1 Fáze řízení rizik ve zdravotnických zařízeních 22
     - 2.2.2 Způsob řízení rizik ve zdravotnických zařízeních 23
   - 2.3 Model managementu rizik v ošetřovatelství 24
     - 2.3.1 Rizikové procesy v ošetřovatelství 25
     - 2.3.2 Rizikové situace 26
     - 2.3.3 Možnosti snížení či úplné eliminace rizik 27
     - 2.3.4 Nápravná a preventivní opatření 30
   - 2.4 Závěrečné shrnutí 32

3. **Problematika pochybení při poskytování zdravotní péče** *(I. Brabcová)* 34
   - 3.1 Iatrogenní onemocnění v historickém kontextu 36
   - 3.2 Nejohroženější skupiny hospitalizovaných pacientů 37
   - 3.3 Definice, klasifikace a sledování nežádoucích událostí 38
   - 3.4 Systémy detekce nežádoucích událostí 41

3.5 Vybrané nástroje analýzy rizik 42
3.5.1 Analýza kořenových/skutečných příčin událostí (RCA) 42
3.5.2 Analýza možnosti vzniku vad a jejich následků (FMEA) 46

4. Nejčastější chyby a omyly v ošetřovatelské praxi *(I. Brabcová)* 57
4.1 Stěžejní výsledky výzkumu 58
4.2 Medikační pochybení v sesterské praxi 61
4.2.1 Typy medikačních pochybení a jejich příčiny 62
4.2.2 Prevence medikačních pochybení 65
4.2.3 Stěžejní výsledky statistického testování 68
4.2.4 Partnerství v praxi – pacient a jeho role v programu bezpečného podávání léků 69
4.2.5 Edukace pacientů v oblasti prevence medikačních pochybení 71
4.3 Infekce spojené se zdravotní péčí (nozokomiální infekce) 73
4.3.1 Přenos infekcí spojených se zdravotní péčí 76
4.3.2 Metody surveillance infekcí spojených se zdravotní péčí 77
4.3.3 Indikátory kvality v prevenci a kontrole infekcí 78
4.3.4 Prevence infekcí spojených se zdravotní péčí 82
4.3.5 Stěžejní výsledky statistického testování 84
4.3.6 Edukace pacienta v prevenci infekcí spojených se zdravotní péčí 85
4.4 Nakládání s nebezpečným odpadem 86
4.5 Pády hospitalizovaných pacientů 87
4.6 Použití omezovacích prostředků u pacientů v nemocniční péči 95
4.7 Problematika záměny pacientů při poskytování ošetřovatelské péče 100
4.7.1 Prevence záměny – bezpečný postup při identifikaci pacienta 102
4.7.2 Stěžejní výsledky statistického testování 105
4.8 Nežádoucí události na operačním sále 106
4.8.1 Předoperační bezpečnostní procedura 109
4.8.2 Edukace pacienta o průběhu perioperační péče 110
4.9 Vedení zdravotnické dokumentace 112
4.10 Vztah mezi kulturou bezpečí a sledovanými riziky 116

5. Moderní technologie z pohledu bezpečí při poskytování péče *(R. Pokojová)* .. 126
5.1 Konfigurace alarmů 127
5.2 Nesprávné napojení intravenózních (i.v.) linek 130
5.3 Porucha integrity dat v elektronických záznamech 131
5.4 Nedostatečný reprocessing endoskopů a chirurgických nástrojů 133
5.5 Rizika plynoucí z použití technologií určených pro dospělé u dětských pacientů 134
5.6 Rizika požárů v prostředí operačních sálů 135
5.7 Minimalizace rizik vyplývajících z biologických činitelů 136
5.8 Situace v České republice 138

6. Organizační kultura českých nemocnic z pohledu sestry *(R. Prokešová)* 142
6.1 Úvod 142
6.2 Organizační kultura ve zdravotnictví 143
6.3 Hodnocení organizační kultury lůžkových oddělení českých nemocnic směnnými sestrami 144
6.4 Závěrečné shrnutí 153

7. Proaktivní strategie prevence chyb – kultura bezpečí *(I. Brabcová)* 155
7.1 Vnímání stupně bezpečí pacientů sestrami 158
7.2 Hlášení nežádoucích událostí 160
7.3 Nerepresivní odpověď managementu na hlášení nežádoucích událostí 162
7.4 Otevřená komunikace o bezpečnosti péče a zpětná vazba na pochybení 165
7.5 Týmová spolupráce 168
7.6 Podpora bezpečí pacientů ze strany managementu 170
7.7 Kontinuální zvyšování bezpečí pacientů 172
7.8 Předávání a překlad pacientů 173
7.9 Rozdíly v názorech všeobecných a vedoucích sester 176
7.10 Závěr 177

8. Klinické doporučené postupy *(R. Líčeník)* 181
8.1 Definice klinických doporučených postupů 181
8.2 Cíle klinických doporučených postupů 182
8.3 Tvorba a adaptace klinických doporučených postupů 183
8.4 Zavádění klinických doporučených postupů 184
8.5 Evaluace klinických doporučených postupů 184

9. Pacient v programu bezpečné péče *(S. Bártlová)* 191
9.1 Možnosti pacienta podílet se na bezpečné zdravotní péči 192
9.2 Přístup zdravotnického personálu k zapojení pacientů do programu bezpečné péče 193
9.3 Role pacienta ve vztahu k zajištění bezpečnosti při hospitalizaci 194
9.4 Jsou pacienti schopni klást otázky týkající se kvalitní lékařské a ošetřovatelské péče? 196

10. Práva pacientů jako jeden z aspektů bezpečnosti poskytované péče *(V. Tóthová)* 199
10.1 Stručná historie vzniku kodexu Práva pacientů 199
10.2 Vztah mezi dodržováním práv pacientů a bezpečnosti péče 200
10.3 Respektování práv pacientů 201
10.4 Osobní charakter léčebné a ošetřovatelské péče 201
10.5 Informovanost pacientů 203
10.6 Závěr 205

11. Systém řízení kvality a bezpečí lůžkové péče v zemích visegrádské čtyřky 207
11.1 Systém řízení kvality a bezpečí lůžkové péče v České republice *(I. Brabcová)* ... 207
11.2 Systém řízení kvality a bezpečí lůžkové péče na Slovensku *(D. Zrubcová)* .. 213
11.3 Systém řízení kvality a bezpečí lůžkové péče v Maďarsku *(K. Papp)* 221
11.4 Systém řízení kvality a bezpečí lůžkové péče v Polsku
(M. Nagórska, D. Gutkowska) 225

12. Vzdělávání pracovníků ošetřovatelského managementu
(E. Marková, E. Prošková) 232
12.1 Vývoj vzdělávání v ošetřovatelském managementu do roku 1989 232
12.2 Vzdělávání v ošetřovatelském managementu po roce 1989 a v současnosti . 236
12.2.1 Specializovaná a zvláštní odborná způsobilost 236
12.2.2 Vysokoškolské vzdělání 238
12.2.3 Další manažerské vzdělávání 239

13. Právní aspekty ošetřovatelského managementu *(E. Prošková)* 242
13.1 Obecná pracovněprávní úprava 242
13.1.1 Pojem vedoucího zaměstnance 242
13.1.2 Práva a povinnosti vedoucího zaměstnance 243
13.1.3 Vznik pracovního poměru vedoucího zaměstnance 248
13.1.4 Změna a skončení pracovního poměru vedoucího zaměstnance 250
13.1.5 Odměňování 251
13.1.6 Vnitřní předpisy 255
13.2 Zdravotnická úprava 256
13.2.1 Vedení při poskytování zdravotních služeb 256
13.2.2 Zvláštní požadavky na ošetřovatelský management 261
13.2.3 Řízení ošetřovatelské péče na regionální a národní úrovni 263

14. Závěr a doporučení *(S. Bártlová, I. Brabcová)* 267

15. Souhrn 274

16. Summary 277

17. Seznam zkratek 280

18. Rejstřík 283

19. O autorech 286